

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 39 Volume: 8 Issue: 39

Ağustos 2015 August 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NEVRUZ BAYRAMI'NIN ALGISAL DÖNÜŞÜMÜ: TÜRK BASINI'NDA NEVRUZ ALGISI THE PERCEPTIVE TRANSFORMATION OF NEVRUZ BAIRAM: NEVRUZ PERCEPTION IN TURKISH PRESS

Ümit ARKLAN*
Mustafa AKDAĞ**
Mahmut AKGÜL***

Öz

Nevruz, Türk dünyasında köklü bir geçmişe, olumlu çağrışımlara, birleştirici ve bütünleştirici bir öze ve tüm bu yönleri itibariyle ayrı bir yere sahiptir. Nevruz'un söz konusu özellikleri zaman içerisinde ve coğrafi şartlar doğrultusunda birtakım değişimler göstermekle birlikte günümüze kadar gelebilmiştir. Günümüzde ise bilhassa ülkemizde önceki dönemlerinde hiç rastlanmayan bir dönüşüm içerisine girerek bir grubun propaganda amaçlı olaylar çıkarmak, taşkınlıklar yapmak üzere kullandığı bir başkaldırı aracı rolü de üstlenir olmuştur. Nevruz'un özüyle de çok örtüşür bir nitelik taşımayan söz konusu dönüşümü üzerine odaklanan bu çalışma, Türk basını bağlamında Nevruz algısı üzerine yoğunlaşmakta, gazetelerin haber içerikleri doğrultusunda Türk basınının Nevruz algısını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Farklı yayın politikaları ve okuyucu profillerine sahip dört ulusal gazete (Yeniçağ, Cumhuriyet, Zaman ve Hürriyet) içeriklerinin analiz edilmesi neticesinde, Nevruz'un artık bir bahar bayramı çağrışımının yanı sıra, belirli bir grup tarafından propaganda amaçlı sahiplenilerek terör ve terör olayları çağrışımı da yaptığı, o yönde bir algılanışa da sahip olduğu yönündeki sonuçlar, gazetelerdeki haber detaylarıyla birlikte ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nevruz, Nevruz Algısı, Nevruz Bayramı, Türk Basını, Türk Basını'nda Nevruz Algısı.

Abstract

In Turkish world, Nevruz has a rooted past, positive associations of ideas, a connective and an integrating essence and has a different place for its these sides. So-called features of Nevruz has been perpetuated upto date in time and through geographical conditions with showing some variations. As to the day, especially in our country its former periods, entering into a transformation never come across, it has worn the role of rebellion media that a group of people bring out exuberance events and use it as a propaganda item. This work, which focuses on Nevruz's supposed transformation that never fits much to its essence, condenses toward Nevruz perception in regard with Turkish press and through papers' news content, aims to put the Nevruz perception of Turkish press into eyes. As result of analysing four national newspapers (Yeniçağ, Sabah, Zaman and Hürriyet) which have different reader profiles and different broadcasting policies, besides Nevruz is a spring bairam association, that it calls for the concept of terrorism and has results in such way are being released together with all details in papers.

Keywords: Nevruz, Nevruz Perception, Nevruz Bairam, Turkish Press, Nevruz Perception in Turkish Press.

GİRİŞ

Türk dünyasının önemli kültür öğelerinden biri olan ve milli birlik ve beraberliğin sağlanmasında etkili konuma sahip kültür değerlerinin en başında yer alan Nevruz (Karaman, 1999: 39), Türk dünyasında köklü bir geçmişe, önemli sembolik anlamlara ve renkli ritüellere sahip bir bayram olarak karşımıza çıkmaktadır. Şenlik olarak farklı coğrafyalarda birtakım değişikliklerle günümüze kadar taşınmış olan Nevruz'un (Turan, 1998: 90), Türk topluluklarında önemli bir bayram olmasının yanı sıra Türk folkloruna, musikisine, isim bilimine ve halk inançlarına da etki ettiği görülmekte ve bu kültür değerlerinde önemli bir motif olarak yer bulmaktadır. Nevruz'un, bereket sembolü, dilek sembolü, koruma sembolü ve şifa sembolü olarak kullanılması bunu da açık bir şekilde göstermektedir (Gönüllü, 1998: 7).

Günümüzde Nevruz'un hemen hemen Türk topluluklarının tamamında özüne ve ruhuna uygun olarak ve onlar tarafından farklı yönleriyle çeşnilendirilerek bir bayram havasında kutlandığı, gerçekleştirilen kutlamalara halkın yanı sıra devlet erkanının da iştirak ve katkı sağladığı görülmektedir. Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Ancak ülkemiz açısından Nevruz kutlamalarının son dönemlerine bakıldığında söz konusu mevcut durumun büyük oranda ortadan kalktığı, daha çok bir grubun propaganda aracı haline dönüşerek o yönde kullanıldığı, bu nedenden ötürü de Nevruz kutlamalarına ve törenlerine

* Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

** Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

*** Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

halkın ilgisinde/katılımında bir azalma meydana geldiği ve devletin de bu etkinliklere sadece konferanslar düzeyinde iştirak ettiği fark edilmektedir. Özünde halkın baharı karşılaması ve bu minvalde gerçekleştirilen etkinlikler/törenler çağrışımı yapması gereken Nevruz, bir başkaldırı veya propaganda malzemesi olarak dahi kullanılır olmuştur. Nevruz'un bu tür bir çağrışım yapmasında kitle iletişim araçları gerek konuya yer veriş biçimleri ve gerekse konuya ilişkin sergilemiş oldukları yaklaşım tarzları itibariyle etki eder bir konumda yer almaktadır. Kimileri Nevruz'a bir bayram havası olarak yaklaşırken, kimileri de başkaldırı ögesini ön plana çıkararak o yönde bir yaklaşım sergileyebilmektedir. Söz konusu mevcut durum kitle iletişim araçlarındaki Nevruz algısının farklı boyutlarıyla sorgulanmasını bir gereklilik olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Bu gereklilikten hareketle kaleme alınan çalışma, kitle iletişim araçları içerisinden yazılı basın üzerine yoğunlaşmakta, milli bir bayram olan Nevruz'un Türk basınındaki algısını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada öncelikle Nevruz ve Nevruz algısının kavramsal çerçevesi betimlenmekte, ardından Nevruz konusuna ilişkin gerçekleştirilen çalışma ve araştırmalar sentezlenerek koordineli bir biçimde verilmektedir. Çalışmanın uygulama kısmını oluşturan son bölümde ise, farklı okuyucu profillerine sahip ulusal çapta faaliyet gösteren dört gazeteden içerik analizi yöntemiyle Nevruz ve Nevruz algısına ilişkin elde edilen sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Kavramsal Çerçeve

Doğu Türkistan'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Balkanlar'a kadar uzanan geniş coğrafyada yurt kuran ve halen var olan Türk topluluklarının tarihten gelen bir milli bayramı (Çay, 1999: 19) olarak kabul gören Nevruz, Eski Orta Asya ve Ön Asya kavimlerinin yılın başı kabul ettikleri, Güneşin Koç Burcu'na girdiği 21 Mart günü yani Yeni Gün'dür. Nevruz sözcüğünün İran kaynaklı olduğu ve tarihte ilk önce İran'da kutlandığı söylene de Eski Türkler aracılığıyla Avrasya'ya yayıldığı ve Eski Doğu geleneklerinin devamı olarak kutlandığı ifade edilmektedir (Unat, 2004: 22). Bütün Türk dünyasında yaşanan ve başka başka adlarla anılan Nevruz¹ (yeni gün), Türklerin vatan tuttuğu bütün coğrafyalarda, coğrafi şartlara uygun; kabullenilen dinlerde dini kabullere uygun; medeniyet ve kültür çevresinde yaşanan kültürel değerlere uygun olarak yapılan ve inanışlara bağlı olan etkinliklerdir (Çetin, 2000: 31). Sahip olduğu bu özelliği nedeniyle, vatan tutulan bölgelerde yaşayan Türkler'in gerek coğrafi, gerek dini ve gerekse kültürel bakımlardan sergilemiş olduğu farklılıklar, diğer birçok kültürel öğelerde ve alışkanlıklarda olduğu gibi Nevruz ve onun kutlanma şekline de farklı yönleriyle sirayet etmiş, gerçekleştirilen etkinliklerin değişik şekillerde çeşnilendirilmesini de beraberinde getirmiştir.

Ancak burada hatırdan çıkarılmaması gereken konu, etkinliklere ilişkin bu tür çeşnilendirmeler var olmakla birlikte Nevruz'un, dostluk, kardeşlik, iyilik ve mutluluk bayramı olduğu, çok geniş bir coğrafyada bulunan Türk insanların birbirine bağlayan, kenetleyen ve kaynaştıran bir milli örf, an'ane ve gelenekler bütününe teşkil ettiği, dini ve milli bayramlar gibi kutlandığı ve milli birlik ve beraberliğin sembolü olarak görüldüğüdür (Güzel, 1996: 181). Yani nasıl ki, milletler ve devletlerin tarihinde birtakım günler dini bayram olarak ele alınıyor ve bunun yanı sıra bazı günler de milli bayram olarak kabul ediliyor ise, aynı şekilde Nevruz'un da, bu bağlamda kışın sona ermesini, baharın gelmesini, tabiatın canlanmasını ve yeşermesini temsil eden milli bir bayram olarak kabul edilen günlerden biri (Eroğlu, 2005: 4) olduğu üzerinde bir mutabakat söz konusudur. Tüm insanlar yüzlerce yıl çektikleri sıkıntıları ve güzel anıları anmaya ve tazelemeye, Nevruz bayramında yapılan etkinliklerle gelecek kuşaklara güzel mesajlar ulaştırmaya çalışmaktadır. Nitekim pek çok ülkede Nevruz öncesinde evlerde, sokaklarda, avlularda, cadde ve meydanlarda temizlikler yapılmakta, arefe akşamı ise yaşlılara ve aile büyüklerine gidilerek ziyaretler gerçekleştirilmekte, onların hayır duaları alınmaya çalışılmaktadır (Akçora, 2000: 30). Böylece Nevruz algısı ve söz konusu bu mutabakat, nesilden nesile aktarılan, aynı algıya yeni yetişen genç nesillerin de sahip olmasının temin edilmeye çalışıldığı sosyal ve kültürel ortamların yeşermesine de yansarak, kültürel aktarım süreci içerisinde harmanlanmakta ve yoğunlaşmaktadır.

Ülkemiz açısından duruma bakıldığında, günümüze gelinceye kadar (günümüzde biraz daha farklılaşmıştır), Nevruz kutlamalarına en az diğer Türk toplulukları kadar gereken hassasiyetin gösterildiği, bir ritüel olarak törensel anlamda hak ettiği önemin verildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Nevruz kutlamalarının I.Dünya Savaşı ve Milli Mücadele'nin yapıldığı dönemin olağanüstü şartlarında da devam

¹ Türk dünyasında, bazen çeşitli isimlerle Hunlar'dan bu güne kadar ulaşan tabiatın ve milli uyanışın birleştirilmesi anlamını taşıyan Nevruz şenlikleri "Nevruz, Navruz, Novruz, Sultan-ı Nevruz/Navrız, Navrez, Nevris, Naorus, Novroz, Navris Oyık, Nevruz Norus, Ulustın Ulu Köni, Uluşun Ulu Günü, Ulu Kün, Ergenekon, Bozkurt, Çağan, Babu/Kürklü Marta, İlkvaz Yortusu, Yeni Gün, Yengi Kün, Yeni Yıl, Mart Dokuzu, Mereke, Meyram, Nartukan, Nartavan, Isiakh Bayramı, Altay Ködürgeni, Bahar/Yörük Bayramı, Mevris gibi isimlerle kutlanmaktadır (Unat, 2004: 23).

etmesi² (Karaman, 1999: 43), Türk milletinin kültürel değerlerini ön planda tutan Mustafa Kemal Paşa'nın 21 Mart 1922 tarihinde Ankara'da Nevruz kutlamalarına katılarak törenleri izlemesi (Hatipoğlu, 1999: 18), TRT tarafından her yıl Nevruzla ilgili programlar hazırlanıp, Türk Cumhuriyeti'ndeki törenlerin canlı bir şekilde verilmesi, bütün illerde Valiliklerce tertiplenen konferanslarda halkın Nevruz'la ilgili bilgilerle aydınlatılması, üniversitelerde paneller düzenlenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nun da okullar aracılığıyla günün anlam ve önemini anlatmak için törenler hazırlaması (Demir, 2003: 14) ülkemizde Nevruz'a ve Nevruz kutlamalarına atfedilen önemin temel emareleri konumundadır. Kısacası, gerek bizzat halkın kendisi tarafından, gerekse devlet erkanının iştirak ve katkısı sağlanarak gerçekleştirilen ve ülkemizin her bölgesinde kutlanmakta olan Nevruz, o bölgeye özgü etkinliklerle bugüne kadar devam edegelmiştir³. Edirne'den Kars'a, Samsun'dan Silifke'ye kadar olan her yerde Nevruz kutlamalarında bayram havası ön planda olmuş ve baharın gelişi temaları ışığında kutlamalar yapılmıştır. Bu kutlamalarda ortak etkinlik olarak kullanılan, ateşten atlamak⁴ olup, bunun sebebi, temizlenmedir. Ayrıca ortak oyunlar da oynanmakta, bu oyunlardaki ortak tema, kışın uğurlanması ve baharın karşılanması olarak karşımıza çıkmaktadır (Sakaoğlu ve Alptekin, 2004: 404).

Günümüz açısından ülkemizdeki Nevruz algısına ve kutlamalarına bakıldığında ise, yukarıda bahsedilen bu olumlu ve güzel atmosferin büyük oranda bozulduğu, Nevruz'un bir Türk bayramı olmasından ziyade bir grubun ya da bir odağın ateşten atlamak veya oyunlar oynamak yerine propaganda amacıyla taşkınlıklar yapmak, arbedeler yaşatmak türünde eylemlere girişerek Nevruz'u o yönde kullandığı ve bu tür bir eylem tarzıyla kendisine mal etmeye çalıştığı görülmektedir⁵. Tüm bunların etkisiyle önceki dönemlerde son derece olumlu çağrışımlar yaparak baharı müjdeleyen Nevruz etkinlikleri, günümüzde artık kaos, kargaşa ve arbede türünde imgeleri zihinlerde canlandırır duruma dahi gelmiştir. Hal böyle olunca Nevruz etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen kutlama ve törenlere halkın ilgi ve katılımında bir azalmanın yaşandığı ve devletin de bahsi geçen etkinliklere yalnızca konferanslar boyutunda iştirak ettiği müşahade edilmektedir. Mevcut durumun yansımasını kitle iletişim araçlarındaki yaklaşım tarzlarında da fark edebilmek mümkündür. Kimi kitle iletişim araçları Nevruz'un bir bayram olma yönü üzerinde dururken, kimileri de yaşanan kaos, kargaşa ve arbedelerle Nevruz'u adeta özdeşleştirmektedir. Söz konusu bu tutum toplumsal yardımlaşmanın, dayanışmanın ve bütünlüğün hat safhaya çıktığı/çıkması gerektiği Türk bayramı olan Nevruz'a ilişkin birbirinden farklı ve birbiriyle çelişen algıları da beraberinde getirmektedir.

1.2. İlgili Çalışmalar

Alana yönelik literatür incelendiğinde Nevruz'la ilgili çok sayıda çalışmanın⁶ bulunduğu görülmektedir. Özellikle geniş bir coğrafyayı etkileyen ve ilgilendiren kültürel bir öge olarak Nevruz, birçok ülkede farklı niteliklere sahip çalışmalarla çok farklı yönleriyle incelenmiştir. Alanın geniş olması, çok sayıda ülkeyi alakadar eder bir durum arz etmesi ve çalışmanın özü itibarıyla, Nevruz'la ilgili çalışmalara bakışı Türkiye'de yapılan çalışmalarla sınırlandırmak yerinde olacaktır. Bu bağlamda, ülkemizde uluslararası ve ulusal sempozyumların yanı sıra kitaplar, çok sayıda dergide yer alan makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri yazarların bakış açıları doğrultusunda farklı yönlerden Nevruz'u inceleme fırsatı bulmuş ve alana önemli katkılar sağlamıştır.

² 24 Mart 1918 tarihli Konya Sözcü Gazetesi, 22-23 Mart 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye, 21 Mart 1922 tarihli Yeni Adana Gazetesi'nde Nevruz Bayramı'nın Bahar ve Ergenekon olarak kabul edildiğini, milli büyük bir bayram olduğu ve üst düzey protokolün katılımıyla geçit törenler eşliğinde halkın katılımının da sağlandığı çeşitli eğlencelerin yer aldığını ele alan haberler verilmektedir (İslam'dan akt. Karaman, 1999: 43-44).

³ Ülkemizde, Doğu Anadolu Bölgesi "Ardahan, Iğdır, Kars, Ağrı, Van, Tunceli, Malatya, Elazığ", Güneydoğu Anadolu Bölgesi "Diyarbakır, Gaziantep", İç Anadolu Bölgesi "Sivas, Yozgat, Konya ve Eskişehir", Karadeniz Bölgesi "Giresun, Amasya, Tokat, Bolu", Akdeniz Bölgesi "Mersin, Antalya, Isparta", Ege Bölgesi "Aydın, Manisa, İzmir", Marmara Bölgesi "Bilecik, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ" da Nevruz etkinlikleri yapılmaktadır (Sakaoğlu ve Alptekin, 2004: 387-405).

⁴ Nevruz kutlamaları esnasında ateşten atlama Türkiye'nin dört bir tarafındaki kutlamalardaki ortak temadır. Burada ateşten atlamının asıl sebebi arınmadır. Mecusilerde olduğu gibi ateşe tapma olmayıp arınma ve temizlenmedir. Ateşten geçerek temizlenmenin ilk örneklerini Göktürkler döneminde görmek mümkündür (Sakaoğlu ve Alptekin, 2004: 404).

⁵ Milli kültür düşmanlığı, milli kültürün bozulmaya çalışılması, milli kültür değerleri üzerinde başka değerler aranması gibi milli konularda spekülasyon yayınlarda bulunmak bugün Türklük düşmanlarının en çok kullandığı yöntemlerden olmaktadır. Günümüzde giderek şiddetini artıran bu gibi durumlar, yurtdışında faaliyet gösteren bölücü unsurlarla hat safhaya ulaşmıştır. Bu unsurlar, yabancı araştırmacıları da yönlendirerek milli kültür değerlerimize sahip çıkmaya bunları tahrif etmeye ve dünya kamuoyunu, yalnızca propaganda aracı olarak kullanıp yanıltmaya çalışmaktadırlar. Özellikle yurt dışında Türkiye ve Türklük aleyhine çalışan bölücü unsurlar kamuoyunun konuyu bilmemesinden faydalanarak 'Nevruz'u istismar etmeye çalışmaktadırlar. Çeşitli Batı ülkelerinde yapılan toplantılarda, gösterilerde her yıl bu senaryo gereği konu devamı gündemde tutulmaktadır (Çay, 1999: XVIII).

⁶ Nevruz'la ilgili yapılan çalışmalar hakkında kitaplar, makaleler/bildiriler, internet sayfaları hakkında genel bilgi için bkz: (Ekici, 2004: 437-460).

Bu bağlamda, **“Uluslararası Nevruz Sempozyumu (21-23 Mart 2000)”**, **“Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) (20-22 Mart 1995; 19-21 Mart 1996; 18-20 Mart 1999; 21-23 Mart 2000; 15-16 Mart 2002)”**, **“Türk Dünyasında Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (18-20 Mart 1999)”** Nevruz’un çeşitli yönleriyle ele alındığı uluslararası sempozyumlardır. Bu sempozyumlarda, özellikle resmi bayram olarak kutlanan Nevruz’un 1995 yılından başlayarak Türk kültüründe nasıl değerlendirildiğinin ortaya konulması amacıyla dönemin birçok siyasetçisinin de yüksek katılımları sağlanmış, Türk adının geçtiği her bir coğrafyada kutlanan ve hala günümüze kadar gelen bu milli bayramın bilimsel açıdan ele alınması temin edilmiş, Nevruz birçok açıdan bilim adamları tarafından enine boyuna incelenme fırsatına kavuşmuştur. Nevruz’un her yönüyle ele alındığı ve bir bayram olduğu vurgusunun⁷ gerekçeleriyle bilimsel olarak yapıldığı söz konusu etkinliklerde sunulan bildiriler, Nevruz’la ilgili oluşturulmak istenen yanlış algılamaların da önüne geçmesi açısından önemlidir. Bu anlamda sunulan bildirilerde, yerli ve yabancı kamuoyuna ışık tutar şekilde bir bayram olarak Nevruz’un Türk dünyasındaki ülke ve topluluklarda karşılığı, Nevruz’da uygulanan törenler, Nevruz nasıl karşılanmalı, Nevruz’un işaretleri, Anadolu’da Türk dünyasından farklı olarak Nevruz bayramında neler yapılmakta, kültürlerde nasıl yer almakta, sosyolojik açıdan farklılıklar neler, balkanlarda nasıl ele alınmakta ve Aleviler ve Türkmen bölgeleri gibi özelde Nevruz nasıl algılanıyor, nasıl değerlendiriliyor, getirdikleri neler gibi bir dizi konu ele alınmaktadır. Ayrıca sempozyumlarda, Nevruz ve renkler gibi hem Nevruz’un Türk dünyasında nasıl kutlandığının gözler önüne serildiği hem de sarı, kırmızı ve yeşil renklerin Türkler açısından ne anlama geldiği, birtakım unsurlar tarafından fitne ve ayrımcılık körükleyen renkler mi yoksa baharı, hoşluğu ve birliği sembolize eden renkler mi, Türkler için farklı bir anlam mı içermektedir gibi sorulara yanıt bulunabilecek bildiriler değerlendirilmekte ve bilim adamları tarafından enine boyuna tartışılmaktadır⁸.

Nevruz’la ilgili kitap ve makalelere bakıldığında ise, gerek nitelik gerekse nicelik açısından literatürün son derece zengin olduğu göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, **“Nevruz-Türk Ergenekon Bayramı”** (Çay, 1999), adlı eser, sosyolojik ve folklor yönüyle Nevruz etkinliklerinin neler olduğunu, Doğu Türkistan’dan Anadolu’ya, Anadolu’dan Balkanlar’a kadar bütün Türk topluluklarında nasıl kutlandığını, mahiyetini, geleneklerini kapsamlı bir şekilde ele alan geniş bir literatüre sahiptir. **“Bir Söylence Bir Tarih Newroz”** (Aksoy, 1998) adlı eser Nevruz’u dualizm, ateş kültü ve mitolojik kahramanlar bağlamında mitolojik açıdan değerlendirirken, **“Tarih ve Etnografya Açısından Nevruz”** (Çev. Pekcan ve Öztürk, 1993) adlı Rusça’dan Türkçe’ye çevrilen eser, Kazak ve Kırgız bölgelerinin Nevruz’la ilgili geleneklerini içine alan makalelere yer vermektedir. **“Ulusun Ulu Günü Nevruz”** (Çev. Eker ve Abatoğlu, 1993) ismiyle Kazak ve Özbek Türkçesi’yle kaleme alınan eserde ise iki ana bölüm etrafında Orta Asya Türkleri’nden Kazak ve Özbek Türkleri’nin ‘Nevruz geleneği’ ve kutlamaları ele alınmakta, bu iki ulusa ilişkin önemli bilgiler detaylandırılmaktadır. **“Nevruz-Yenigün”** (1993) adlı eser isminden de anlaşılacağı üzere, Kültür Bakanlığı tarafından Nevruz’un tarihi süreci, Türk dünyasında nasıl değerlendirildiği ve eskiden nasıl olduğu ile ilgili minyatür ve şiir örnekleri eşliğinde hazırlanmış bir yapıt özelliği gösterirken, **“Türk Milli Kültüründe Nevruz”** (Makas, 1987) adlı bir başka eserde ise, Türk divan edebiyatının bir türü olan Nevruzîyeler incelenmekte ve Anadolu ve Azerbaycan Türkleri’nin Nevruz gelenekleri hakkında bilgi verilmektedir. Son olarak **“Fotoğraflarla Halk Kültürü ve Nevruz”** (2000) adlı Kültür Bakanlığı tarafından halk kültürünü ve Nevruz’u yansıtan fotoğraflara yer veren bir albüm niteliği taşıyan eser ve Bilge dergisinin çeşitli sayılarında çıkmış olan makalelere yer veren **“Nevruz”** (Demirtaş, 1998) isimli eser, Nevruzla ilgili kitaplardan dikkati çeken diğer eserler arasında yer almaktadır.

Nevruz konusuna doğası gereği spesifik bir yaklaşım sergileyen makaleler içerisinde, Oğuz’un (1995) Nevruz’la ilgili çeşitli ülkelerde yayınlanmış kitaplara değindiği **“Türk Dünyasında “Nevruz” Kitapları”** isimli makalesi özellikle Türk topluluklarının bulunduğu coğrafyada Nevruz ile ilgili yayınlanan kitapların ve bildirilerin içeriğine ilişkin bilgilerin verildiği önemli bir çalışma olarak hemen göze çarpmaktadır. Bunun dışında **“Alacahan’da Nevruz Kutlamaları”** (Çetin, 1996), **“Yapısal ve İşlevsel Bakımından Geleneksel Bayramlar Bağlamında Nevruz ve Hıdrellez”** (Çobanoğlu, 2000), **“Tarihte ve Günümüzde Türk Kültüründe Nevruz”** (Temren, 2001), **“Nevruz ve Nevruz Geleneğinin Temel Unsurları”** (Sümer, 1998), **“Türkiye’de Nevruz Kutlamaları”** (Karaman, 1999), **“Kültür Sosyolojisi Açısından Nevruz Kavramı”** (Aksoy, 1996), **“Nevruz Bayramı”** (Onarlı, 2003), **“Eski Bir Kültür Kodu Olarak Nevruz”** (Türkdoğan, 1996), **“Ateş Etrafında Oluşan Halk İnanışları ve Nevruz Ateşi”** (Bekki, 2007) gibi kendi penceresinden Nevruz’a bakan ve Nevruz’u daha özel boyutta ele alan çok sayıda çalışmaya

⁷ Literatür tarandığında Nevruz’un mili bir bayram şeklinde algılanmasına ve bu açıdan ele alınmasına Atatürk Kültür Merkezi ve yayın organı olan Bilge Dergisi’nin ve Milli Folklor Dergisi’nin önemli katkılar sağladığı görülmektedir.

⁸ Nevruz ve renkler konusuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: (Tural ve Kılıç, 1996).

rastlamak mümkündür.⁹ Ayrıca Nevruz'la ilgili yapılan çalışmaların bir dizin şeklinde verildiği "**Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi**"¹⁰ (2004) ekler bölümü de yayınlanan makaleler, bildiriler başta olmak üzere kitaplar ve belgeler itibariyle yeni çalışma yapacaklara ışık tutar mahiyettedir.

Sempozyum, kitap ve makale dışında Nevruz konusunu ele alan, yüksek lisans ve doktora tezleri de mevcuttur. Söz konusu tezler incelendiğinde, "**Klasik Edebiyatta Nevruz ve Bahar Şiirleri Üzerine Bir İnceleme**" (Özcan, 2001) adlı tezde Klâsik Edebiyat'ta bahar ve Nevruz şiirlerinin incelenmesi ve şairlerin Nevruz ve Bahar şiirlerinde kullandıkları unsurlar ve bu unsurları nerelerde, nasıl, hangi anlamlarda, hangi ilişkiler içinde kullandıkları belirlenmeye çalışılırken; "**Türk Dünyasında Nevruz Bayramı Çeşitlemeleri ve Mukayesesi**" (Akça, 2002) isimli tez, Türk dünyasında Nevruz bayramı ile ilgili unsurları karşılaştırmalı olarak ele almakta ve Nevruz'u edebiyattan, musikiye kadar her alanda değerlendirmektedir. "**Arşiv Belgelerinden Hareketle XVIII. Yüzyılda Nevruz**" (Köse, 2004) isimli tez, Nevruz konusuna belirli bir tarihsel kesit içerisinde odaklanarak, o döneme ilişkin arşiv belgelerinden hareketle bir takım sonuçlara varıp, yargılar ortaya koyarken; "**Kültür Değişimi, Unutulan Nevruz ve Sosyo-Kültürel Değerler; Malatya-Hekimhan İpekyolu Örneği**" (Arıkan, 2005) adlı tez ise, Nevruz'un kime ait olduğundan ziyade hangi toplumun bünyesinde, hangi özellikleriyle yer bulduğunu bir örnek üzerinden değerlendirmektedir.

Sonuç olarak sempozyumlardan, kitaplara, makalelere ve tezlere kadar incelenen tüm bu çalışmalarda, özellikle büyük bir coğrafyanın ilgilendiği bir konu olarak Nevruz'la ilgili kimin bayramı, ne anlama gelmekte, nasıl kutlanmakta, nerelerde kutlanmakta, Nevruz'da yapılan etkinlikler ve törenler neler gibi Nevruz'un her yönüyle ele alındığı görülmektedir. Ancak 1991 yılından bu yana yazılı basında da Nevruz'a önem verilmesine ve çeşitli gazete ve dergilerde köşe yazıları ya da haberlerle Nevruz haberleri okuyuculara aktarılmasına (Sakaoğlu ve Alptekin, 2004: 387) rağmen, Nevruz'un kitle iletişim araçlarında nasıl yer bulduğunu ele alan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Söz konusu bu durumun alanda bir eksiklik olduğu öngörüsünden hareketle Türk basınında Nevruz'un nasıl algılandığını ilgili gazetelerin içeriklerinin analiz edilmesiyle ortaya koymaya çalışan bu çalışma, literatürdeki bir eksikliği gidermesi ve bu boyutta gerçekleştirilecek daha sonraki çalışmalar için bir örnek oluşturması açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla Nevruz'la ilgili yapılan çalışmaların medyada oluşan algının ele alındığı bu çalışmayla birlikte bir bütünlük kazanabileceği ve eksik kalan bir tarafın böylelikle tamamlanabileceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada yöntem olarak içerik çözümlemesi kullanılacaktır. İletişim içeriğinin genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan bir araştırma tekniği olan içerik çözümlemesi, metinsel, görsel ve işitsel her türlü içerik ve belgeyi değerlendirmeye uygun bir tekniktir (Geray, 2004: 133). Sahip olduğu bu özellik itibariyle, toplumsal veya toplumbilimsel araştırmalarda tercih edilen bir gözlem yeteneğidir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla daha da önem kazanan bu yöntem daha çok kitle iletişim araçlarının içerikleri, mesajları ile ilgili araştırmalarda kullanılmaktadır (Aziz, 2010:119).

İçerik çözümlemesinin söz konusu bu mevcut olanaklarından istifade ederek değerlendirmelerde bulunmaya ve isabetli sonuçlar elde etmeye yönelik çalışma, milli bir bayram olan Nevruzun Türk basınındaki algısını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara cevap bulunmaya çalışılmaktadır:

- Nevruz Türk basınında nasıl ele alınmakta ve algılanmaktadır?
- Nevruz'a ilişkin haberler ne tür içeriklere sahiptir ve ne şekilde yer almaktadır?
- Nevruz konusunda Türk basınının tutumu nedir ve Nevruz'a nasıl bir yaklaşım sergilemektedir?

⁹ Birçok derginin Nevruz'la ilgili özel sayı yayınladığı ve bunun yanı sıra bu gibi dergilerin birçoğunun mart ayına gelen sayılarında Nevruz'u konu edinen birçok makalenin de yer aldığı yapılan incelemelerde görülmektedir. Nevruz'la ilgili özel sayı yayınlayan dergiler olarak; **Anayurttan Atayurda Türk Dünyası (8)1995; Anayurttan Atayurda Türk Dünyası (12)1997; Anayurttan Atayurda Türk Dünyası (17)1999; Milli Folklor (25)1995; Milli Folklor (29-30)1996, Milli Folklor (53)2002; Türksoy (9)2003; Bilge (4)1995; Bilge (8)1996; Bilge (20)1999; Bilge (32)2002; Bilge (40)2004; Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim (61) 2005 vb.** dergileri sıralamak mümkündür. (Dergilerin özel sayılarına ayrıca kaynakçada yer verilmemiştir.)

¹⁰ Bu ansiklopedi Türk dünyasında önemli buluşma günü olma özelliğini devam ettiren Nevruz'un önyargılı gruplarca daha fazla istismar edilmemesi ve daha geniş kitlelerce daha doğru ve daha bilimsel ölçütlerle tanınmasına katkı sağlamak amacı taşıyan Atatürk Kültür Merkezi'nin katkıları ve desteğiyle hazırlanmıştır. Türk dünyasında Nevruz'un ne denli köklü bir tarihi olduğunu, yaygın bir gelenek ve bayram olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Birçok bilim adamının destek verdiği ansiklopedi, Eski Türkler'de zaman ve takvimden başlayarak Türk kültüründe Nevruz başlığı altında Nevruz'u birçok alanla ilişkilendirmekte örneğin, kültürlerde, edebiyatta, tiyatrodan, felsefi ve estetik açıdan, el sanatları imgelerinde, renklerde Nevruz konusunu derinlemesine incelemektedir. Türk devlet ve topluluklarında Nevruz başlığı altında ise Altay Türkleri, Azerbaycan, Balkan Türkleri, Başkurt, Gagavuz, Karaçay-Malkar, Karakalpaklar, Kazakistan, Tuva, Özbekistan gibi ülkelerde ve topluluklarda Nevruz'un nasıl ele alındığını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Tüm bu sorulara en sağlıklı yanıtları bulma noktasında, örnekleme yöntemi olarak tesadüfi olmayan yargısal örnekleme yöntemi uygulanmaya çalışılmaktadır. Yargısal örnekleme, ana kitleyi temsil edeceği varsayımı ile hareket edilen bir örneklemedir. Yeterince deneyimlilerin ve uzman kişilerin bakış açısıyla hangi örneklerin ana kitleyi temsil edebileceği belirlenir (İslamoğlu, 2011: 174). Amaca bağlı örnekleme olarak da adlandırılan yargısal örneklemede eldeki bilgilere göre ana kitleyi en iyi temsil edeceğine karar verilen ya da inanılan bir alt grup örnek olarak alınır (Seyidoğlu, 2000: 42). Çalışmada, örneklem olarak ele alınan Zaman, Yeniçağ, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin hitap ettikleri kitleleri en iyi şekilde ifade edeceği varsayılmaktadır. Özellikle bir alt grup olarak benimsedikleri yayın politikaları ve bu politikalar arasındaki farklılık çok farklı kesimlerin temsil yeteneğini beraberinde getirdiğinden, Nevruz'la ilgili oluşan durumu ve algıyı yansıtması adına dört basın kuruluşunun seçiminin ana kitleyi temsil edeceği düşünülmektedir.

Veri sağlamanın daha kolay olması ve içeriklere ulaşma anlamında sıkıntı yaşanmaması için kitle iletişim araçları içinde yalnızca yazılı basınla sınırlandırılmış olan çalışma, Nevruz'un ele alındığı dönem olarak 17 Mart-24 Mart 2011 tarih aralığını kapsamaktadır. Nevruz'un kutlandığı gün olan 21 Mart günüyle birlikte dört gün öncesinden ve üç gün sonrasında olmak üzere toplamda sekiz gün süreyle örneklem içerisine dahil edilen basın kuruluşlarında yer alan haberler analiz edilerek ve tablolaştırılarak Türk basınında Nevruz algısı değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Zaman, Yeniçağ, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin ilk sayfalarında yer alan haberler ve bu haberlerin devamı niteliği taşıyan iç sayfalardaki haber, bilgi ve detaylar, konum, sunum, nitelik, kaynak, taraflılık, yorum, eksik yön, önyargı ve sonuç açısından incelemeye tabi tutulmakta, yayın politikaları doğrultusunda Nevruz'un yer alışı ve yorumlanması karşılaştırmalı olarak ortaya konulmaktadır.

Çalışmanın temel varsayımı, bayram olarak kutlanan Nevruz'un zaman içinde değişime uğrayarak farklı algılanmaya başladığı ve bunun basına da daha çok bu yönüyle yansıtıldığıdır. Zamanla bir grubun sahiplenmesi, propaganda amaçlı olaylar çıkarıp, taşkınlıklar yapması ve bu durumun basında çok fazla yer alması artık Nevruz'un bir bayram havasında kutlanmasının gündemin daha gerisinde kalmasına sebep olmaktadır. Kamuoyu oluşturma ve haber verme fonksiyonu üstlenen basın, bayram havasında geçen tören ve etkinliklerden ziyade, propaganda amaçlı olayları ve gösterileri ön plana çıkarmaktadır. Bu durumla ilgili haberler bu bilinçle çalışmada incelenmektedir.

Bu haberlerde McCombs ve Shaw'ın ifade ettiği gibi, kitle iletişim araçları toplum nezdinde ortaya çıkan konu veya olaylardan bazılarını seçerek ağırlık vermekte, izleyici için taşıdığı görece önemi vurgulamaktadır. Kitle iletişim araçları bu açıdan topluma ne düşünmesi gerektiğini anlatmak şeklinde değil, ne hakkında düşünmesi gerektiğini anlatmak biçiminde ortaya çıkmaktadır (1972: 177). Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının bakış açısının görülmesi ve ortaya çıkarılması bu araçları tercih edenlerin ne hakkında düşünmesi gerektiğini ortaya koyacağından, yapılan içerik analiziyle Nevruz'un ele alındığı dönemde yazılı basın özelinde kitle iletişim araçlarının konuya bakışları ve verdikleri ağırlıkla birlikte bu minvalde de izleyiciye vermiş oldukları bakış açısı ortaya konulmuş olacaktır.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacına ulaşmak için gerekli bulguları elde etmek üzere içerik analizi gerçekleştirilirken, örneklem içerisine dahil edilen gazetelerde 17-24 Mart tarihleri arasında çıkan haberler gün gün detaylı bir incelemeye tabi tutulmuştur. Yapılan inceleme neticesinde Nevruz'la ilgili haberler konum, sunum, nitelik, kaynak, taraflılık, yorum, eksik yön, önyargı ve sonuç açısından değerlendirilerek aşağıdaki şekilde tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

3.1. Yeniçağ Gazetesi

2011 yılında Nevruz'a ve Nevruz döneminde yaşananlara ilişkin Yeniçağ gazetesinde toplam 5 haber yer almaktadır. Bu haberlerden biri sürmanşet, ikisi manşet ve ikisi normal haber konumunda bulunmaktadır. Haber merkezinin haber kaynağı olarak rol üstlendiği ve haber sunumunda yazı ve fotoğraf unsurlarının birbirini tamamlar nitelikte verildiği söz konusu haberlerden üçü bilgilendirme, biri açıklama ve biri hem açıklama hem de bilgilendirme niteliği taşımaktadır. Haberde taraflılık bütün hepsi için geçerlidir. Biri hariç diğer dört haberde yorum yapılmış ve haberin konusu olan olay ya da duruma önyargılı bir yaklaşım sergilenmiştir. Bir haber dışında eksik yönün bulunmadığı haberlerin tümünde sonuç kısmına yer verilmiş ve bir sonuca varılmıştır. (bkz: **Tablo 1**)

Tablo 1: 2011 Nevruz Dönemi'nde Yeniçağ Gazetesi'nde Nevruz'la İlgili Çıkan Haberlerin Değerlendirilmesi

	20 Mart 2011 "İşte AKP'nin eseri"	21 Mart 2011 "Nevruz'u teröre buladılar"	22 Mart 2011 "Vali'yi mutlu eden gösteri"	23 Mart 2011 "Bahçeli: O el kırılıp atılmalıdır"	24 Mart 2011 "Tokat çirkeflğine tepkiler çığ gibi"
HABERİN KONUMU	Manşet	Normal	Manşet	Sürmanşet	Normal
HABERİN SUNUMU	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Bilgilendirme	Bilgilendirme	Bilgilendirme	Açıklama	Açıklama- Bilgilendirme
HABERİN KAYNAĞI	Haber merkezi	Haber merkezi	Haber merkezi	Haber merkezi	Haber merkezi
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Yok	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Var	Var	Var

Yeniçağ gazetesi, örnekleme dahil edilen gazeteler içerisinde Nevruz'a en fazla yer veren gazetedir. Nevruz'a geniş yer vermekle beraber haber içerikleri incelendiğinde, bütün haberlerin Nevruz adı altında bir grup tarafından yapılan taşkınlıklar üzerine odaklandığı görülmektedir. Eleştirel bir üslupla kaleme alınan haberler, Nevruz'da yaşananları hicveder niteliktedir. Söz konusu gazete Nevruz döneminde konuyla ilgili haberlerini yaşanan olumsuzluklar üzerine kurmuş, o doğrultuda yayın yapmıştır. Buradan Yeniçağ gazetesinin Nevruz'u bir bayram olarak algılamakla birlikte bayram havasında geçen kutlamalara yer vermediği, onun yerine Nevruz'u bir başkaldırı aracı olarak gören ve kendine mal etmeye çalışan, bu doğrultuda da propaganda amaçlı olaylar çıkarıp, taşkınlıklar yapan kesimin karşısında bir yayın politikası belirlediği söylenebilir. Benimsediği yayın politikası doğrultusunda ilgili gazetede çıkan haberlerin ayrıntıları ise, şu şekildedir;

"İşte AKP'nin eseri" başlıklı haber, gazetenin manşetinde sağ yedi sütuna fotoğraf altı haber şeklinde okuyucuya sunulmuştur. Yedi sütun ve üç sütun olmak üzere iki fotoğrafın yer aldığı haberde, alt başlık ve spot kullanılmıştır. Bölücübaşı Abdullah Öcalan pankartlarının yer aldığı fotoğrafın kullanıldığı haberde fotoğraf, haberin spotunu ve haber metnini destekler niteliktedir. Habere ait ikinci fotoğrafta ise söz konusu kesimi temsil ettiği iddiasını taşıyan siyasi partinin yöneticileri yer almaktadır. Haberin detaylarının yer aldığı devam kısmı ise gazetenin 10. Sayfasının sürmanşetinden, soldan yedi sütuna "*Nevruz bahanesiyle ayaklanma provası*" başlığıyla duyurulmuştur. Spotsuz olarak sunulan haber, dört sütun yazı ve üç sütunluk fotoğraftan oluşmaktadır. Güncel fotoğrafın kullanıldığı haber, fotoğraf başlığı ve haber metnini destekler nitelikte bir enstantaneden oluşmaktadır.

"Nevruz'u teröre buladılar!" başlığıyla 21 Mart günü yer alan haber, gazetenin vitrini olarak kabul edilen birinci sayfasında, manşet haberin hemen altında, orta manşet diye tabir edilen alanda üç sütun fotoğraf ve iki sütun haber metni olmak üzere beş sütunda yayınlanmıştır. Vitrinde, okuyucunun dikkatini çekecek biçimde ve spotlu olarak sunulan haberin detayları ise gazetenin 8. Sayfasının alt kısmında dokuz sütuna yayılacak biçimde okuyucuya sunulmuştur. "*Nevruz bahane, maksat bölme*" başlığının kullanıldığı iç sayfa haberinde de, ilk sayfadaki gibi fotoğraf kullanılmıştır. Üç sütuna yayılan fotoğraf, haberle ilgilidir ve günceldir.

22 Mart günü manşetten verilen "*Vali'yi mutlu eden gösteri*" başlıklı haber soldan yedi sütuna çift satır başlık, spot ve üç fotoğrafla sunulmuştur. Haberin spotunda "*İstanbul'da terör örgütü PKK'ya ve elbaşısına alenen destek verildi, ilin yöneticisi olay çıkmadı (!) diye sevindi*" cümlelerine yer verilmiştir. Haberde, vali terör olayları karşısında sessiz kalmakla ve gerçeği çarpıtmakla suçlanmıştır. Manşet haberin sol iki sütununa tutturulmuş olarak da "*BDP'li vekil polisi taşıladı*" başlığıyla Batman'da BDP'li vekil Bengi Yıldız'ın Nevruz etkinlikleri sırasında polisi taşıdığı haberi yayınlanmıştır. Güncel fotoğrafların kullanıldığı haberde, İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu, İstanbul'daki olaylardan bir enstantane ve BDP Milletvekili Bengi Yıldız'ın taş attığı fotoğraf tamamlayıcı görsel malzeme olarak yer almıştır. Haberin detaylarının yer aldığı devam kısmı ise gazetenin 9. Sayfasında "*Teröre övgü cezasız kaldı*" başlığıyla verilmiştir. Yedi sütuna yarım sayfayı kapsayacak şekilde sunulan kolaj haberde, İstanbul'da yaşanan olaylar ile BDP

milletvekili Bengi Yıldız'ın polise taş atmasının yanı sıra TCK'nın 215 sayılı 'Suçu ve Suçluyu Övme' kanun maddesine yer verilmiştir. Haberin birinci kısmını oluşturan bölümde (Üstyapı) İstanbul Valisi'nin açıklamaları eleştirilirken, ikinci kısmı oluşturan (altyapı) BDP'li vekilin polisi taşlaması haberi **"Eli taşlı BDP'li vekil..."** başlığıyla sunulmuştur. Haberin son bölümünü oluşturan başlık altında ise Türk Ceza Kanunu'nun 215 sayılı 'Suçu ve Suçluyu Övme' maddesine yer verilmiş ve yaşananların suç olduğuna işaret edilmiştir. Üç farklı haberin mizanpaja uygun şekilde kolajlanıp aynı bölümde sunulmasıyla üç farklı haberin de birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu vurgulanmış ve birlikte algılanması hedeflenmiştir. Devam haberinde de birinci sayfada olduğu gibi İstanbul'daki olaylar ve Bengi Yıldız'ın taş attığı güncel iki fotoğraf kullanılmıştır.

Gazetenin 23 Mart 2011 günü yayınlanan sayısında **"Bahçeli: O el kırılıp atılmalıdır"** başlığıyla sürmanşetten duyurulan haberde Nevruz etkinlikleri sırasında polise tokat atan BDP Milletvekili Sebahat Tuncel'le ilgili MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin açıklamalarına yer verilmiştir. Gazetenin sol üst kısmında yedi sütundan duyurulan haberde, *'MHP lideri, PKK'ya yataklıktan hapisteyken vekil olan BDP'li Tuncel'in polis tokatlamasına sert tepki gösterdi'* spotu kullanılmıştır. Haberde görsel öge olarak da Devlet Bahçeli'nin ve Sebahat Tuncel'in (polise tokat atarken çekilmiş) fotoğrafına yer verilmiştir. Habere ilgili ayrıntılar ise üç bölümden oluşan kolaj haber şeklinde sunulmuştur. Gazetenin 11. Sayfasında yedi sütuna yayılan haberin birinci bölümünü (Üstyapı) oluşturan Devlet Bahçeli'nin açıklamalarında **"Polise uzanan el kırılır"** başlığı kullanılmıştır. Beş sütunda verilen haberin fotoğraflarında ise BDP'li vekil Bengi Yıldız'ın polise taş attığı kare ve yine BDP'li vekil Sebahat Tuncel'in polise tokat attığı esnada çekilen enstantaneye yer verilmiştir. Yine haberin devamını oluşturan kısımda ise Devlet Bahçeli'nin hükümetle ilgili açıklamaları yer almıştır. Sayfanın sol iki sütununa yayılan açıklamada **"AKP hesabını acı bir şekilde verecek"** başlığı kullanılmıştır. Tramvay zemin üzerinde sunulan haber, Bahçeli'nin hükümeti eleştiren açıklamalarından oluşmaktadır. Haberde tamamlayıcı unsur olarak yer alan bölümde ise bazı siyasilere konuyla ilgili açıklamaları yer almaktadır. **"Zıvanadan çıkan BDP'lilere her kesimden çağrı"** başlığıyla sunulan haber beş sütunda, fotoğraflı olarak yayınlanmıştır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, MHP'li Ümit Özdağ ve yine MHP'li Celal Adan'ın konuyla ilgili yaptığı açıklamalarından oluşan haberde, Ümit Özdağ ve Celal Adan'ın fotoğrafları görsel öge olarak yer almıştır.

Gazetenin 24 Mart Perşembe günü yayınlanan sayısında önceki günlerde yayınlanan haberin devamı niteliğinde olan BDP'li Sebahat Tuncel'in polise tokat atma olayına yer verilmiştir. **"Tokat çirkeflğine tepkiler çığ gibi"** başlığıyla birinci sayfanın sağ iki sütununda verilen haberde, önceki günlerde de yayınlanan Sebahat Tuncel'in polise tokat atma fotoğrafı yer almıştır. Haberin metninde ise polise tokat atılmasına sivil toplum örgütleri ve siyasi partilerin tepki gösterdiği bildirilmiştir. Manşet haberin hemen yanında yer alan haberde, Tuncel'in PKK'ya yardım ve yataklıktan cezaevinde yattığı sırada milletvekili seçildiği özellikle vurgulanmıştır. **"Küfür'ün yerini artık 'tokat' aldı"** başlığıyla duyurulan devam haberi ise gazetenin 11. Sayfasının manşeti olarak okuyucuya duyurulmuştur. Birinci sayfadaki fotoğrafın kullanıldığı devam haberi, yedi sütunda yayınlanıp iki bölümden oluşturulmuştur. Haberin birinci bölümünü oluşturan derlemede, Nevruz öncesi yaşanan süreç ve BDP'li vekillerin küfür, hakaret içerikli açıklamalarına yer verilerek eleştiride bulunulmuştur. İkinci bölümde ise Demiryol-İş Sendikası Genel Başkanı Ergün Atalay ve Toplumsal Düşünce Derneği Genel Başkanı Fethi Bolayır'ın tepki içerikli açıklamaları sunulmuştur. İki sütunda tramvay zemin üzerine yayılan sivil toplum örgütlerinin açıklamaları **"Dokunulmazlık zırhu saldırı hakkı vermez"** başlığıyla okuyucuya duyurulmuştur.

3.2. Hürriyet Gazetesi

2011 yılında Nevruz'a ve Nevruz döneminde yaşananlara ilişkin Hürriyet gazetesinde toplam 4 haber yer almaktadır. Bu haberlerden biri manşet, üçü normal haber konumunda bulunmakta, bir haberde ajanslar, diğer üçünde ise haber merkezi haber kaynağı olarak rol üstlenmektedir. Bir haber (sadece yazı) dışında diğerlerinin sunumunda yazı ve fotoğraf unsurlarının birbirini tamamlar nitelikte verildiği söz konusu haberlerden biri bilgilendirme, biri açıklama ve ikisi hem açıklama hem de bilgilendirme niteliği taşımaktadır. Haberde taraflılık yalnızca iki haber için geçerlidir. Haberlerin hiçbirinde yorum yapılmamış, haberin konusu olan olay ya da duruma önyargılı bir yaklaşım sergilenmemiştir. Hiçbirinde eksik yönün bulunmadığı haberlerin tümünde sonuç kısmına yer verilmiş ve bir sonuca varılmıştır. (bkz: **Tablo 2**)

Tablo 2: 2011 Nevruz Dönemi'nde Hürriyet Gazetesi'nde Nevruz'la İlgili Çıkan Haberlerin Değerlendirilmesi

	21 Mart 2011 "Nevruz Bayramı Kutlandı"	22 Mart 2011 "BDP'den taş- tokat"	23 Mart 2011 "Küstah tokada büyük tepki"	24 Mart 2011 "Müdürümü alından öpiyorum"
HABERİN KONUMU	Normal	Manşet	Normal	Normal
HABERİN SUNUMU	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama- Bilgilendirme	Bilgilendirme	Açıklama- Bilgilendirme	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Haber merkezi	Haber merkezi	Haber merkezi	Ajanslar
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Yok	Yok	Yok	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Var	Var

Hürriyet gazetesi, Yeniçağ gazetesinden sonra örnekleme dahil edilen gazeteler içerisinde Nevruz'a en fazla yer veren ikinci gazetedir. Nevruz'a geniş yer veren gazetenin haber içerikleri incelendiğinde, 21 Mart tarihli yani Nevruz günü çıkan haberin gerek başlık gerekse haber metni açısından Nevruz'u bir bayram olarak değerlendirdiği, bayram havasında geçen kutlamalara odaklandığı; daha sonraki günlerde çıkan haberlerin ise, daha çok Nevruz adı altında bir grup tarafından yapılan taşkınlıklar üzerine eğildiği görülmektedir. Haberler sadece eleştirel bir üslupla kaleme alınmamış, devlet erkanının Nevruz'a ilişkin açıklama ve kutlamalarından Nevruz'u propaganda amaçlı kullanmaya çalışan bir grubun çıkardığı olaylara kadar Nevruz döneminde yaşanan olumlu/olumsuz tüm gelişmeler (olumsuz gelişmeler biraz daha ağır basmakla birlikte) dengeli bir biçimde verilmeye çalışılmıştır. Buradan Hürriyet gazetesinin Nevruz'a ilişkin herhangi bir ön kabulden hareket etmeksizin konuya ve yaşanan gelişmelere mesafeli bir yaklaşım sergilediği, bu bağlamda da bayram havasında geçen kutlamalara ve verilen mesajlara yer vermekle birlikte, Nevruz'u bir başkaldırı aracı olarak gören, kendine mal etmeye çalışan ve bir propaganda malzemesi olarak algılayarak taşkınlıklar yapan kesimin etkinliklerini de gündeme getiren bir yayın politikası izlediği söylenebilir. İzlediği bu yayının politikası doğrultusunda ilgili gazetede çıkan haberlerin ayrıntıları ise şu şekildedir;

Hürriyet Gazetesi'nin 21 Mart 2011 tarihli birinci sayfasının orta alt kısmında "*Nevruz Bayramı kutlandı*" başlığıyla tek sütundan duyurulan haberde, İstanbul ve Diyarbakır'daki Nevruz kutlamalarıyla ilgili bilgi verilmiştir. Başlığın altında, haber metninin altında kutlamalarla ilgili fotoğraf yayınlanmıştır. Fotoğrafın haberle ilgili ve güncel olduğu görülmektedir. Haberin ayrıntılarının yer aldığı 18. Sayfanın büyük bölümü Nevruz kutlamaları haberlerine ayrılmıştır. Devam sayfasının orta beş sütununun tamamında Nevruz haberleri yer almaktadır. Kolaj haber olarak mizanpajlanan haberlerde, kutlamalar ve siyasetçilerin Nevruz kutlamalarıyla ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Sunumun üstyapısını oluşturan BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın "*Bu coğrafyada tabelasını AKP'ye veririz*" sözlerinin başlık olarak sunulduğu haberde, İstanbul, Diyarbakır ve Mardin'deki Nevruz kutlamalarıyla ilgili haberlere yer verilmiştir. Eşbaşkan Demirtaş'ın konuşmalarının öne çıkarıldığı haberde, "*7 PKK'lı öldürüldü sitemi*" ara başlığıyla Demirtaş'ın terör örgütüyle ilgili düşüncelerinin altı çizilmiştir. Haberde görsel öge olarak ise farklı illerdeki kutlamalardan dokuz fotoğraf kullanılmıştır. Kullanılan fotoğraflar metni bütünleyici nitelikte olup, günceldir. Haberin ikinci bölümünü (altyapı) oluşturan devlet erkanı ve siyasetçilerin açıklamalarının yer aldığı bölüm, "*Ortak kültür*" başlığıyla sayfanın alt kısmında iki sütunda okuyucuya sunulmuştur. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, TBMM Başkanı Mehmet Ali Şahin, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Ana Muhalefet Partisi Lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Fotoğrafın kullanılmadığı haberin spotunda, devlet erkânının birlik beraberlik mesajı verdiği vurgulanmıştır.

Gazetenin 22 Mart 2011 tarihli sayısında "*BDP'den taş-tokat*" başlığıyla manşetten duyurduğu haberde, kutlamalarda BDP Milletvekili Sebahat Tuncel'in polise tokat atması ve Bengi Yıldız'ın polisi taşlaması konu edilmiştir. Manşetten dört sütuna büyük puntolarla sunulan haberde, iki fotoğraf kullanılmıştır. Habere ilgili ve güncel olan fotoğraflar, BDP'li vekiller Tuncel ve Yıldız'ın polise taş, tokat

attığı karelerden oluşmaktadır. Ayrıntıların yer aldığı devam haberi ise gazetenin 19. Sayfasının manşetinden duyurulmuştur. *"Başkomisere tokat"* başlığıyla sol yedi sütunda sunulan haberde, vekilin davranışı eleştirilmiştir. Şırnak, Batman, Şanlıurfa ve İstanbul'daki kutlamaların birleştirip tek haber şeklinde mizanpajlanmasıyla olayların birlikte algılanması amaçlanmıştır. Güncel beş fotoğrafın kullanıldığı haberde, birinci bölümü oluşturan Şırnak'taki kutlamalarla ilgili Tuncel'in polise tokat attığı kare kullanılmıştır. Haberin devamını oluşturan BDP'li Bengi Yıldız'ın polise taş attığı olay, sol iki sütundan manşete tutturulmuş olarak sunulmuştur. *"Kandil kostümlü vekil"* başlığıyla duyurulan haberde, vekil Yıldız'ın PKK'luların giydiği elbise ve mekap ayakkabısıyla konuşma yapmasına dikkat çekilmiştir. Haber metnini destekler nitelikteki fotoğraflarda ise Yıldız'ın kıyafetlerini gösteren bir kare ve polise taş attığı enstantane görsel öge olarak yer almıştır. Haberin üçüncü bölümünü oluşturan Şanlıurfa'daki kutlamaların duyurulduğu bölüm ise *"Öcalan mitingi"* başlığıyla duyurulmuştur. İki sütundan verilen haberde Öcalan lehine atılan sloganlara ve Öcalan posterlerine dikkat çekilmiştir. Haberde, Abdullah Öcalan'ın kız kardeşi Fatma Öcalan ve BDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın yer aldığı bir enstantane kullanılmıştır. Haberin son bölümünü oluşturan İstanbul'daki kutlamalarda ise, devlet erkânının kutlamalara katılımıyla ilgili bilgi verilmiştir. Dört sütuna fotoğraf ve bir sütun metin şeklinde sunulan haberde, İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu'nun "Altın saçlı oğlanlarımız, sırma saçlı kızlarımız olsun" sözleri başlık olarak kullanılmıştır. Vali, büyükşehir belediye başkanı, garnizon komutanı, askeri ve mülki erkânın Nevruz ateşi üzerinden atlarken çekilen fotoğraf ise haberin tamamlayıcı görsel unsuru olarak sunulmuştur.

23 Mart 2011 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde, Nevruz kutlamaları sırasında BDP'li vekil Sebahat Tuncel'in polise tokat atması *"Küstah tokada büyük tepki"* başlığıyla sunulmuştur. Birinci sayfada, orta manşet olarak tabir edilen bölgede dört sütunda, yazı ve fotoğrafla sunulan haberde, tokat atma olayıyla ilgili yapılan basın açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde görsel öge olarak önceki sayılarda olduğu gibi Tuncel'in polise tokat attığı enstantane görsel öge olarak kullanılmıştır. Haberde, fotoğraf içi metin olarak ise polis müdürünün *"Bende vursam ne olurdu düşünün"* cümlesi ön plana çıkarılmıştır. Haberin ayrıntılarının yer aldığı 21. Sayfanın tamamı ise konuyla ilgili açıklamalara ayrılmıştır. Sol yedi sütunda, Başbakan Erdoğan'ın "En azından densizlik" cümlelerinin başlığa çekilerek manşetten verilen haberde, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı Mehmet Ali Şahin, İçişleri Eski Bakanı Beşir Atalay, Devlet Bakanı Hayati Yazıcı, Tarım ve Köyşleri Bakanı Mehdi Eker, Devlet Bakanı Selma Kavaf, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve CHP Milletvekili Canan Arıtan'ın konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin ikinci bölümünde ise *"Ya ben de vursaydım"* başlığıyla tokatlan polis müdürü Murat Çetiner'in açıklamaları yayınlanmıştır. Haberin son bölümünde ise Sebahat Tuncel'in açıklamaları ve vatandaş görüşlerine yer verilmiştir. *"Tuncel: Öfkenin yansıması oldu"* başlığıyla duyurulan haber, fotoğrafsız olarak iki sütundan verilmiştir. Tuncel'in savunmalarının yanı sıra *"Bizi bu hale düşürenler utansın"* ara başlığıyla vatandaş görüşmelerine de yer verilmiştir. Haberde görsel öge olarak önceki sayılarda da yayınlanan Sebahat Tuncel'in polise tokat attığı enstantaneyle birlikte konuyla ilgili toplam altı kare fotoğraf kullanılmıştır.

24 Mart 2011 tarihli Hürriyet Gazetesinin birinci sayfasında *"Müdürümü alından öpüyorum"* başlığıyla duyurulan haberde, İçişleri Bakanı Osman Güneş'in, Nevruz kutlamalarında polise tokat atılmasıyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. İki sütunda fotoğrafsız olarak yayınlanan haberin iç sayfada devamı verilmeyip, birinci sayfada konu özetlenmiştir. Haber metninde Bakan Güneş'in, tokat atılan polis müdürü Murat Çetiner'i arayarak sergilediği soğukkanlı ve sağduyulu tutumdan dolayı tebrik ettiği üzerinde durulmuş, Polis Müdürü Çetiner'in devlete yakışır ciddiyette davranış sergileyerek olası bir taşkınlığı önlediği özellikle vurgulanmıştır. Fotoğrafsız yayınlanan haberde tramvay zemine renkli başlık kullanılarak okurun dikkati çekilmeye çalışılmıştır.

3.3. Zaman Gazetesi

2011 yılında Nevruz'a ve Nevruz döneminde yaşananlara ilişkin Zaman gazetesinde toplam 3 haber yer almaktadır. Tümünün normal haber konumunda bulunduğu haberlerin birinde muhabir, birinde haber merkezi ve birinde de haber merkezi ve ajanslar haber kaynağı olarak rol üstlenmektedir. Haber sunumunda yazı ve fotoğraf unsurlarının birbirini tamamlar nitelikte verildiği söz konusu haberlerden ikisi bilgilendirme, biri ise hem açıklama hem de bilgilendirme niteliği taşımaktadır. Tıpkı Hürriyet gazetesinde olduğu gibi, Zaman gazetesinde de Nevruz'la ilgili haberlerin hiçbirinde yorum yapılmamış, haberin konusu olan olay ya da duruma önyargılı bir yaklaşım sergilenmemiştir. Hiçbirinde eksik yönün bulunmadığı ve taraflı davranılmadığı haberlerin tümünde sonuç kısmına yer verilmiş ve bir sonuca varılmıştır. (bkz: **Tablo 3**)

Tablo 3: 2011 Nevruz Dönemi'nde Zaman Gazetesi'nde Nevruz'la İlgili Çıkan Haberlerin Değerlendirilmesi

	20 Mart 2011 "Nevruz coşkusuna gölge düşmesin"	21 Mart 2011 "Nevruz'da provokasyon tutmadı"	23 Mart 2011 "Polise tokat atan BDP'li Tuncel'e savcılık incelemesi"
HABERİN KONUMU	Normal	Normal	Normal
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Bilgilendirme	Bilgilendirme-Açıklama	Bilgilendirme
HABERİN KAYNAĞI	Haber merkezi	Haber merkezi-Ajanslar	Muhabir
HABERDE TARAFİLİK	Yok	Yok	Yok
HABERDE YORUM	Yok	Yok	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Var

Zaman gazetesi, örnekleme dahil edilen gazeteler içerisinde Nevruz'a yer verme açısından üçüncü sırada yer almaktadır. Gazetenin haber içerikleri incelendiğinde, Nevruz'u özüne uygun şekilde baharın müjdecisi olarak nitelendirerek bir bayram olarak değerlendirdiği, hiçbir olayın çıkmaması yönünde birlik bütünlük mesajları vermeye odaklandığı görülmektedir. Kaleme alınan haberlerde devlet erkanının Nevruz'a ilişkin açıklama ve kutlamalarından, PKK terör örgütünün yapacağı provokatif eylemlerle ilgili uyarılara, yaşanan olumsuzluklar bağlamında gerçekleştirilen yapıcı konuşmalara, yurt dışında düzenlenen Nevruz kutlamalarına ve bu kutlamalar esnasında yapılan açıklamalara dek birçok konuya yer verilmiştir. Nevruz'u bir bayram havasında kutlayan/kutlamak isteyen büyük bir kesim olmakla birlikte, onu bir propaganda malzemesi olarak görüp, kendine mal etmek ve taşkınlıklar yaparak bir takım olaylar çıkarmak amacı taşıyan, bu şekilde de Nevruz'a gölge düşürmeye çalışan bir kesimin varlığının verdiği tedirginlik gazetenin haber içeriklerinde net bir biçimde hissedilmektedir. Bu doğrultuda Zaman gazetesinin Nevruz'u bir bayram olarak algıladığı, bu minvalde de ağırlıklı olarak Nevruz'la ilgili olumlu ve yapıcı nitelikte haberler vermeye özen gösteren, yaşanan olumsuzlukların dahi sonrasında gerçekleştirilen yapıcı konuşmalarla oluşabilecek negatif etkiyi mümkün olduğunca azaltılmaya çalışan bir yayın politikası belirlediği söylenebilir. Benimsediği yayın politikası doğrultusunda ilgili gazetede çıkan haberlerin ayrıntıları ise şu şekildedir;

20 Mart 2011 tarihli Zaman Gazetesinin birinci sayfasının alt kısmında "*Nevruz coşkusuna gölge düşmesin*" başlığıyla sunulan haberde, vatandaşlara provokasyon uyarısında bulunulmuştur. Birinci sayfanın en altında beş sütuna tramvay zemin içerisine oturtulan haber, fotoğraf ve haber metninden oluşmaktadır. Dört sütuna fotoğraf, bir sütuna da metnin yayıldığı haberde, Nevruz etkinlikleri öncesi alınan duyurularla ilgili bilgi verilmiştir. Kullanılan fotoğraf haberle ilgilidir ve günceldir. Haberin ayrıntılarına ise gazetenin 4. sayfasında yer verilmiştir. "*Nevruz'a gölge düşmesin*" başlığının kullanıldığı haber, dördüncü sayfanın manşet haberi olarak altı sütunda yayınlanmıştır. Çift spotun kullanıldığı haberin birinci spotunda, Nevruz kutlamaları sırasında PKK terör örgütünün yapacağı olası provokatif eylemlere dikkat çekilerek vatandaşlar uyarılmıştır. Haberin ikinci spotunda ise yurt genelindeki emniyet güçlerinin aldığı tedbirlere vurgu yapılmıştır. Dördüncü sayfanın yarısının ayrıldığı haberde, iki sütuna haber metni, dört sütuna ise fotoğraf oturtulmuştur. Modüler sayfa anlayışla oturtulan mizanpajda haber fotoğrafı olarak geçmiş yıllardaki kutlamalardan bir enstantane tercih edilmiştir.

Gazete, 21 Mart 2011 tarihli sayısında, "*Nevruz'da provokasyon tutmadı*" başlığıyla duyurduğu haberde, kutlamalar esnasında yaşanabilecek tahriklere meydan verilmediğini duyurmuştur. Birinci sayfanın en altında orta iki sütunda duyurulan haberin giriş cümlesinde Nevruz'un '*Baharın müjdecisi*' olduğu özellikle vurgulanmış ve yazı karakteri farklı renkte basılmıştır. Tek sütuna fotoğraf ve yine tek sütuna yayılmış metinden oluşan haberde, kutlamalardan güncel bir enstantane kullanılmıştır. Haberin ayrıntılarının yer aldığı 5. Sayfanın tamamı ise yurt içi ve yurt dışındaki kutlama haberlerine ayrılmıştır. Sayfanın manşetinde yedi sütuna "*Nevruz'da tahrik tutmadı*" başlığıyla sunulan haberin spotunda, dostluk kardeşlik içinde başlayan kutlamalar ardından şehir merkezlerine yürümeye kalkan göstericilerin polis tarafından önlemler sayesinde durdurulduğu bilgisine yer verilmiştir. Üç bölüm olarak oluşturulan haberin birinci bölümünde İstanbul, Diyarbakır, Mersin, Erzurum, Adana, Şırnak, Batman, Mardin ve Kayseri'deki Nevruz kutlamalarıyla ilgili bilgi verilmiştir. Haberin ikinci bölümü ise Almanya'daki Nevruz kutlamaları haberlerine ayrılmıştır. Almanya'nın Wuppertal kentindeki kutlamalarda konser veren Kürt Sanatçı Şivan Perver'in "*Bize zeytin dalı uzatanlara kardeşçe karşılık vermeliyiz*" sözlerinin başlık olarak kullanıldığı haberde, Perver'in konser esnasında çekilmiş bir fotoğrafı yayınlanmıştır. Dört sütuna fotoğraflı olarak sunulan haberde, zemin rengi olarak siyah tramvay tercih edilmiştir. Haberin üçüncü bölümü ise cumhurbaşkanı ve başbakanın Nevruz mesajlarıyla oluşturulmuştur. "*Birbirimize sımsıkı kenetleneceğiz*"

başlıklı haberde, dostluk ve kardeşlik mesajlarına yer verilmiştir. 5. Sayfanın tamamını kapsayan haberde, toplam altı fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafların haberle ilgili ve güncel olduğu gözlenmiştir.

Gazetenin vitrin olarak kabul edilen 1. Sayfasında sol iki sütunda *“Polise tokat atan BDP’li Tuncel’e savcılık incelemesi”* başlığıyla sunulan haberde, Şırnak’taki Nevruz kutlamaları sırasında polise tokat atan Tuncel’e soruşturma açıldığı bilgisine ve BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş’ın konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Birinci sayfada fotoğrafın kullanılmadığı haberde, iki sütunun tamamı haber metnine ayrılmıştır. Haberin ayrıntılarının yer aldığı devam kısmı ise gazetenin 14. Sayfasının manşetinden duyurulmuştur. Dokuz sütunda çift satır başlı ve iki fotoğrafla sunulan haberde Eşbaşkan Selahattin Demirtaş’ın *“Milletvekillerimizin içinde olduğu olaylar keşke yaşanmasaydı”* sözleri başlık olarak kullanılmıştır. Altı sütun metin ve üç sütun fotoğraf olarak yayınlanan haberde, Sebahat Tuncel’e Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı’nın soruşturma açtığı bildirilmiştir. Demirtaş’ın açıklamasında ise yaşanan olaylarda milletvekillerinin yer almasının üzüntü verici olduğu ön plana çıkarılmıştır. Haberde kullanılan görsel öğeleri ise Selahattin Demirtaş ve Sebahat Tuncel’in profilden çekilmiş fotoğrafları oluşturmaktadır.

3.4. Cumhuriyet Gazetesi

2011 yılında Nevruz’a ve Nevruz döneminde yaşananlara ilişkin Cumhuriyet gazetesinde toplam 2 haber yer almaktadır. Her ikisinin de normal haber konumunda bulunduğu haberlerin, muhabir ve ajanslar haber kaynağı olarak rol üstlenmektedir. Haber sunumunda yazı ve fotoğraf unsurlarının birbirini tamamlar nitelikte verildiği ve hem açıklama hem de bilgilendirme niteliği taşıyan söz konusu haberlerden hiç birinde haberin konusu olan olay ya da duruma önyargılı bir yaklaşım sergilenmemiştir. Bir haberde objektif bir tutum sergilenirken ve yorum yapılmazken, diğerinde taraflılık ve yorum söz konusudur. Yine, hiçbirinde eksik yönün bulunmadığı haberlerin tümünde sonuç kısmına yer verilmiş ve bir sonuca varılmıştır. (bkz: **Tablo 4**)

Tablo 4: 2011 Nevruz Dönemi’nde Cumhuriyet Gazetesi’nde Nevruzla İlgili Çıkan Haberlerin Değerlendirilmesi

	21 Mart 2011 “On binlerce kişi Nevruz’u kutladı”	23 Mart 2011 “Tokada suç duyurusu”
HABERİN KONUMU	Normal	Normal
HABERİN SUNUMU	Yazı-fotoğraf	Yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Bilgilendirme-Açıklama	Bilgilendirme-Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Muhabir-Ajanslar	Muhabir-Ajanslar
HABERDE TARAFİLİK	Yok	Var
HABERDE YORUM	Yok	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Var

Cumhuriyet gazetesi, örnekleme dahil edilen gazeteler içerisinde Nevruz’a en az yer veren gazete olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazetenin haber içerikleri incelendiğinde, devlet erkanında ve farklı illerde gerçekleştirilen Nevruz kutlamalarına yer vermekle birlikte, Nevruz adı altında bir grup tarafından yapılan taşkınlıklar üzerine eğildiği, operasyonların durması ve Kürt sorununun çözümü konularını Nevruz haberi içerisine yedirerek Nevruz bağlamında verme yolunu tercih ettiği görülmektedir. Her ne kadar Nevruz konusuna gerek gerçekleştirilen resmi kutlamalara, gerek alternatif kutlamalara gerekse bir grup tarafından propaganda amaçlı çıkarılan olaylara ve yapılan taşkınlıklara değinme açısından dengeli bir yaklaşım sergilenmeye çalışılsa da Nevruz’u bir kesime ya da bir gruba mal etme yönünde bir eğilim sergilediği izlenimi uyandırmaktadır. Bu doğrultuda Cumhuriyet gazetesinin Nevruz’u bir Türk bayramı olarak görmekten daha çok bir kesimin ya da bir grubun aidiyeti altında değerlendirme yönünde bir tutum sergilediğini ve yayın politikasını o doğrultuda şekillendirdiğini söylemek daha doğru bir yaklaşım gibi gözükmektedir. İzlediği bu yayın politikası doğrultusunda ilgili gazetede çıkan haberlerin ayrıntıları ise şu şekildedir;

Cumhuriyet Gazetesi’nin 21 Mart tarihli sayısının birinci sayfasında yurt genelindeki kutlamalar, *“On binlerce kişi Nevruz’u kutladı”* başlığıyla duyurulan haber, sayfanın orta en alt kısmında yer almaktadır. İki sütundan duyurulan haber, tek sütun fotoğraf ve yine tek sütuna yayılan metinden oluşmaktadır. Kutlamalardan bir enstantanenin kullanıldığı haberde, fotoğrafın güncel ve haberle ilgili olduğu görülmektedir. Haberin ayrıntılarına ise gazetenin 4. Sayfasında yer verilmiştir. 4. Sayfanın manşeti olarak altı sütundan yayınlanan haber, yurt genelindeki kutlamalar ve siyasilerin açıklamalarından oluşmaktadır. *“Operasyonlar dursun”* başlığıyla sunulan haberde, İstanbul, Ankara, İzmir, Diyarbakır, Mersin ve Erzurum’daki kutlamalarla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Haberin ikinci kısmında ise İstanbul Kazlıçeşme’deki kutlamalarda konuşan BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş ve Demokratik Toplum Kongresi (DTK) Eşbaşkanı Ahmet Türk’ün açıklamalarına yer verilmiştir. *“Çözüm için fırsat var”* ara

başlığının kullanıldığı haberde, Demirtaş ve Türk'ün, Kürt sorununun çözümü için çağrıda bulunduğu yer verilmiştir. Haberde fotoğraf olarak ise kutlamalardan yansıyan enstantanelere yer verilmiştir. Dört fotoğrafın kullanıldığı haberde, İstanbul'daki kutlamalar, Ankara'daki Nevruz ateşi ve Diyarbakır'da polis panzerinin taşlandığı kareler tercih edilmiştir.

23 Mart 2011 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin birinci sayfasından "*Tokada suç duyurusu*" başlığıyla duyurulan haberde, Şırnak'ta polise tokat atan BDP'li Sebahat Tuncel'e soruşturma açılmasıyla ilgili bilgi verilmiş ve Başbakan Erdoğan'ın konuyla ilgili açıklamaları yayınlanmıştır. Sayfanın orta alt kısmında tek sütunda yayınlanan haberin duyurusunda fotoğraf kullanılmamıştır. Haberin ayrıntıları ise gazetenin 4. sayfasında yer bulmuştur. Sayfanın manşet haberi olarak yedi sütunda verilen haberde, Başbakan Erdoğan'ın tokat atma olayıyla ilgili yaptığı açıklamalar hakaret olarak yorumlanmış ve "*BDP'lilere ağır hakaret*" başlığı kullanılmıştır. İki bölüm olarak yapılandırılan haberin birinci bölümünde BDP'li Tuncel'e Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldığı bilgisi ve Başbakan Erdoğan'ın konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin ikinci bölümünü oluşturan kısım ise BDP Milletvekilleri Sebahat Tuncel ve Bengi Yıldız'ın Erdoğan'ın açıklamalarına verdikleri cevaba ayrılmıştır. "*Erdoğan bilgisiz ve cahil*" ara başlığının kullanıldığı haberde ayrıca Eşbaşkan Demirtaş'ın '*Keşke yaşanmasaydı*' cümlelerine yer verilmiştir. Haberde görsel öge olarak Başbakan Erdoğan'ın grup konuşmasından bir enstantane ile Tuncel ve Yıldız'ın fotoğrafları kullanılmıştır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Asırlardan beri Türk dünyasında baharın başlangıcı kabul edilen ve bayram olarak kutlanan Nevruz, günümüzde de Türk coğrafyasında kutlanmaya devam ederek bu özelliğini sürdürmektedir. Coğrafi farklılıklar ve tarihsel süreç içerisinde yaşanan değişimler gibi nedenlerden ötürü kısmi dönüşümler yaşamasına rağmen, gerçekleştirilen kutlamaların özü itibarıyla birbirine birçok yönüyle benzediği görülmektedir. 20. Yüzyılın başlarından itibaren kitle iletişim araçlarında yer bulmaya başlayan kutlamalar, günümüzde de yazılı ve görsel basına farklı şekillerde yansımakta, ekranlarda ve sütunlarda kimi zaman açıklayıcı, kimi zaman bilgilendirici ve kimi zaman ise hem açıklayıcı hem de bilgilendirici şekilde yer etmektedir.

Ülkemiz açısından bakıldığında, Türk kültüründe baharın başlangıcı olarak kabul edilen ve kullanılagelen Nevruz'un, özellikle son 30 yılda bahar bayramı algısının yanı sıra, hatta bu kimliğinden de uzaklaşarak, belirli bir grubun propaganda malzemesine ve başkaldırı simgesine dönüştüğü görülmektedir. 1980'lerin ikinci yarısında başlayıp, 90'larda doruk noktasına ulaşan Nevruz kutlamalarındaki yasadışı eylemler, yapılan taşkınlıklar ve çıkan olaylar günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Artan olaylar nedeniyle Nevruz'un kamuoyunca algılanışında ve basına yansıma biçiminde de değişim gözlenmekte, örneklem kapsamına alınan gazetelerin 2011 yılı Nevruz haftasındaki haberleri incelendiğinde de bu duruma bariz bir şekilde rastlanmaktadır.

Yayın politikaları ve okuyucu profilleri birbirine benzemeyen günlük, ulusal yayın yapan dört gazete incelendiğinde, Nevruz'un bahar bayramı algısının yanı sıra, bir grup tarafından (bilhassa terör örgütü ve yandaşları öncülüğünde) yapılan propaganda amaçlı kitlesel eylemlerin sembolü haline geldiğini söylemek mümkündür. İncelenen haberlerde, gazetelerin ideolojik tutumlarından dolayı bakış açısı farklılıkları olsa da, haberlerin gövdesini oluşturan gösteriler ve terör eylemlerine karşı benzer refleks geliştirdikleri söylenebilir. Gazetelerin Nevruz haberlerini nasıl gördükleri incelendiğinde ise, Zaman gazetesi dışındaki gazetelerde bahar bayramı olgusu yok denecek kadar geri planda kalmış, belirli bir grubun etkinliklere ve haberin şekline yön verdiği ortaya çıkmıştır. Haberlerde bahar bayramı, sivil erkânın mesajlarındaki satır aralarında sıkışıp kalırken, terör örgütü ya da yandaşları öncülüğünde yapılan eylemler, gösteriler ve kutlamalarda öne çıkan olaylar başlıklarla çekilmiştir. Örneklem dahilindeki gazetelere yansıyan Nevruz haberlerinin tamamına yakınında gösteri ve eylemleri anlatan cümlelerin başlık olarak kullanılması da bunun açık göstergesidir. Bir bahar bayramı olmasının yanı sıra, gazetelerin tamamına yakını da algılayış olarak Nevruz'un belirli bir grupla özdeşleştiğinde hemfikirdir. Bu durum, haberlere yer veriş biçiminden de çıkarılmaktadır.

Sonuç olarak, asırlardan beri Türk dünyasında baharın gelişi olarak algılanan ve o minvalde kutlanan Nevruz, Anadolu coğrafyasında bu özelliğini kısmen devam ettirebilmekle birlikte, değişime uğramış ve belirli bir grubun propaganda amaçlı sahiplenmesi durumuyla da karşı karşıya kalmıştır. Nevruz kavramının artık bahar bayramını çağrıştırmasının yanı sıra, terörle ve terör olaylarıyla eşdeğer görüldüğü, o yönde bir algılayışa da sahip olduğu su götürmez bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- AKÇA, Şahin (2002). Türk Dünyasında Nevruz Bayramı Çeşitlemeleri ve Mukayesesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKÇORA, Ergünöz (2000). "Kazakistan'da Nevruz Bayramı", *Türk Dünyasında Nevruz Üçüncü Uluslararası Bilgi Şöleni 18-20 Mart 1999*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, s. 21-30.
- AKSOY, Gürdal (1998). *Bir Söylence Bir Tarih Newroz*, Ankara: Yurt Kitap Yayın.
- AKSOY, Mustafa (1996). "Kültür Sosyolojisi Açısından Nevruz Kavramı", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 100, s. 39-61.
- ARIKAN, Erkan (2005). Kültür Değişimi, Unutulan Nevruz ve Sosyo-Kültürel Değerler; Malatya-Hekimhan İpekyolu Örneği, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AZİZ, Aysel (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BEKKİ, Salahaddin (2007). "Ateş Etrafında Oluşan Halk İnanışları ve Nevruz Ateşi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*, S. 41, s. 249-254.
- CUMHURİYET GAZETESİ, 17-24 Mart 2011 Sayıları.
- ÇAY, Abdulhaluk M. (1999). *Nevruz-Türk Ergenekon Bayramı*, Ankara: Tamga Yayıncılık.
- ÇETİN, İsmail (1996). "Alacahan'da Nevruz Kutlamaları-Bir Tarih", *Milli Folklor*, S. 29-30, s. 11-12.
- ÇETİN, İsmail (2000). "Nevruz Kutlamalarında Ortak ve Benzer Pratikler", *Uluslararası Nevruz Sempozyumu Bildirileri 21-23 Mart 2000*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 25-32.
- ÇOBANOĞLU, Özkul (2000). "Yapısal ve İşlevsel Bakımdan Geleneksel Bayramlar Bağlamında Nevruz ve Hidrellez", *Türkbilgi H.Ü. TDE Dergisi*, S. 1, s. 51-59.
- DEMİR, Necati (2003). "Türk Kültüründe Yeni Gün (Nevruz) ve Tarihi Altyapısı", *Bilge Dergisi*, S. 36, s. 14-24.
- DEMİRTAŞ, H. Vedat (1998). *Nevruz*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- EKER, Süer ve ABATOĞLU, Ahmet (Çev.) (1993). *Ulusun Ulu Günü Nevruz*, Ankara: Ajans L Yayınları.
- EKİCİ, Metin (2004). "Nevruz Bibliyografyası", *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*, Öcal Oğuz (Ed.), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 437-460.
- EROĞLU, Haldun (2005). "Bozkır Geleneği ve Nevruz", *Bilge Dergisi*, S. 44, s. 4-9.
- GERAY, Haluk (2004). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- GÖNÜLLÜ, A. Rıza (1998). "Türk Halk İnançlarında Nevruz Motifi". *Nevruz*, H. Vedat Demirtaş (Der.), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 7-11.
- GÜZEL, Abdurrahman (1996). "Türk Kültüründe Nevruz ve Milli Birlik-Berberlik". *Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri 19-21 Mart 1996*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, s. 167-181.
- HATİPOĞLU, Süleyman (1999). "Türklerde Nevruz ve Akdeniz Bölgesinde Kutlanması", *Bilge Dergisi*, S. 20, s. 18-23.
- HÜRRİYET GAZETESİ, 17-24 Mart 2011 Sayıları.
- İSLAMOĞLU, A. Hamdi (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: Beta Yayınları.
- KARAMAN, Ramazan (1999). "Türkiye'de Nevruz Kutlamaları", *Milli Folklor*, S. 42, s. 39-52.
- KÖSE, Fatih (2004). Arşiv Belgelerinden Hareketle XVIII. Yüzyılda Nevruz, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÜLTÜR BAKANLIĞI (1993). *Nevruz-Yeniğün (21 Mart)*, Ankara: HAGEM.
- KÜLTÜR BAKANLIĞI (2000). *Fotoğraflarla Halk Kültürü ve Nevruz*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- MAKAS, Zeynelabidin (1987). *Türk Milli Kültüründe Nevruz*, Ankara: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- MCCOMBS, Maxwell E. ve SHAW, Donald L. (1972) "The Agenda-Setting Function of The Mass Media", *Public Opinion Quarterly*, V. 36, N. 2, s. 176-187
- OĞUZ, M. Öcal (1995). "Türk Dünyasında "Nevruz" Kitapları", *Milli Folklor*, S. 25, s. 19-21.
- OĞUZ, Öcal (Ed.) (2004). *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- ONARLI, İsmail (2003). "Nevruz Bayramı", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*, S. 25, s. 41-74.
- ÖZCAN, Şenay (2001). Klasik Edebiyatta Nevruz ve Bahar Şiirleri Üzerine Bir İnceleme, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- PEKCAN, Yıldız ve ÖZTÜRK, Sevinç (Çev.) (1993). *Tarih ve Etnoğrafya Açısından Nevruz*, Ankara: Boğaziçi Yayınları.
- SAKAOĞLU, Salim ve ALPTEKİN, Ali Berat (2004). "Türkiye'de Nevruz", *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 379-408.
- SEYİDOĞLU, Halil (2000). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, İstanbul: Güzem Yayınları.
- SÜMER, Ali (1998). "Nevruz ve Nevruz Geleneğinin Temel Unsurları", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*, S. 5, s. 69-73.
- TEMREN, Belkis (2001). "Tarihte ve Günümüzde Türk Kültüründe Nevruz" *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*, S. 17, s. 173-180.
- TURAL, Sadık ve KILIÇ, Elmas (Yayına Haz.) (1996). "Nevruz ve Renkler", *Türk Kültüründe Nevruz İkinci Uluslararası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) 19-21 Mart 1996*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- TURAN, Mustafa (1998). "Tarihi Kaynaklar Işığında Nevruz'un Menşei Meselesi", *Milli Folklor*, S. 37, s. 90-104.
- TÜRKDOĞAN, Orhan (1996). "Eski Bir Kültür Kodu Olarak 'Nevruz'", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 100, s. 23-38.
- UNAT, Yavuz (2004). "İslamda ve Türklerde Zaman ve Takvim", *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 15-24.
- YENİÇAĞ GAZETESİ, 17-24 Mart 2011 Sayıları.
- ZAMAN GAZETESİ, 17-24 Mart 2011 Sayıları.